

Profet (Nabi) och Sändebud (Rasul)

Skillnaden mellan dessa begrepp i islam, enligt sunnitisk tradition

Inledning

Tron på Guds profeter och sändebud (al-iman bi'l-rusul) är en av islams sex grundläggande trosartiklar. I Koranen och i den klassiska sunnitiska litteraturen används två arabiska termer för dem som Gud sände till mänskligheten: nabi (profet, plural anbiya) och rasul (sändebud, plural rusul). Termerna används ofta tillsammans eller om samma personer, men flertalet sunnitiska lärda har ansett att det finns en begreppslig skillnad mellan dem. Denna artikel går igenom den vanligaste förklaringen till skillnaden, dess språkliga grund, hur den behandlas i Koranen och i klassisk tafsir-litteratur, samt ger exempel på personer som brukar räknas som det ena, det andra, eller båda.

Den språkliga bakgrunden: nabi och rasul

Ordet nabi kommer från den arabiska roten n-b-', som är förknippad med "naba'" (underrättelse, viktigt budskap) eller, enligt en annan härledning, med "nubuwwah" (hög plats/upphöjdhet). En nabi är alltså, språkligt sett, en person som mottar underrättelser från Gud (uppenbarelse, wahy) och/eller som intar en upphöjd ställning. Ordet rasul kommer från roten r-

s-l, som är förknippad med "irsal" (att sända) och "risala" (budskap/sändning). En rasul är alltså, språkligt sett, en person som sänds med ett specifikt budskap till en mottagare. Denna språkliga grund ligger till grund för den begreppsmässiga åtskillnad som senare lärda har gjort. (*Ibn Manzur, Lisan al-'Arab, uppslagsorden "n-b-" och "r-s-l"; al-Qurtubi, al-Jami' li-Ahkam al-Qur'an, kommentar till 22:52*)

Den vanligaste sunnitiska förklaringen av skillnaden

Den mest spridda förklaringen inom sunnitisk teologi och tafsir-litteratur, som återfinns hos bland andra Ibn Kathir och al-Qurtubi, är följande: en nabi är någon som Gud uppenbarar för (genom ingivelse, en dröm eller genom en ängel), men som inte nödvändigtvis har fått uppdraget att öppet förkunna ett nytt budskap eller en ny lag (shari'a) till ett folk som förkastar det. En rasul är däremot någon som, utöver att ta emot uppenbarelse, även fått ett uttryckligt uppdrag att aktivt förmedla ett budskap – ofta i form av en ny skrift eller lag – till ett folk, och som vanligen möter motstånd eller förnekelse från detta folk. (*Ibn Kathir, Tafsir al-Qur'an al-'Azim, kommentar till 22:52; al-Qurtubi, al-Jami' li-Ahkam al-Qur'an, kommentar till 22:52*)

Av detta följer den formel som ofta upprepas i klassisk litteratur: "Varje rasul är en nabi, men inte varje nabi är en rasul" (kullu rasulin nabiyyun wa-la kullu nabiyyin rasul). En rasul har alltså, enligt denna förklaring, både gåvan av uppenbarelse och uppdraget att aktivt sprida ett budskap, medan en nabi enbart nödvändigtvis besitter den förstnämnda. (*al-Razi, Mafatih al-Ghayb, kommentar till 22:52; al-Suyuti, al-Itqan fi 'Ulum al-Qur'an*)

Belägg i Koranen för åtskillnaden

Koranen nämner båda termerna tillsammans i samma vers vid flera tillfällen, vilket lärda tagit som ett tecken på att de inte är helt synonyma – annars skulle den ena termen vara överflödig. I 22:52 talas om "någon rasul eller nabi" som föregått Muhammad, och i 19:51-58 räknas en rad personer upp och kallas uttryckligen "nabi" (exempelvis Musa, Idris, Ismail) utan att termen rasul används om alla i samma sammanhang, vilket av kommentatorer setts som stöd för att termerna har delvis olika tillämpning. Samtidigt används båda orden om samma person i andra verser – exempelvis kallas Musa både "rasul" och "nabi" på olika ställen –

vilket visar att en rasul också alltid är en nabi enligt majoritetens tolkning. *(Koranen 22:52, 19:51-58, 7:157; al-Qurtubi, al-Jami' li-Ahkam al-Qur'an)*

Antalet profeter och sändebud enligt traditionen

En hadith som ofta citeras i detta sammanhang anger mycket höga och specifika tal för antalet profeter (124 000) och, inom dessa, antalet sändebud (313 eller 315). Denna hadith återfinns i samlingar som Musnad Ahmad ibn Hanbal och al-Mustadrak av al-Hakim, men dess äkthet och berättarkedja (isnad) har diskuterats av hadithlärdar, och flera senare granskare har bedömt kedjan som svag. Den används därför ofta för att illustrera tankesättet att sändebud utgör en mindre, särskilt utvald grupp inom den större kategorin profeter, snarare än som ett bindande dogmatiskt fastställande av exakta siffror. *(Musnad Ahmad ibn Hanbal, hadith om Abu Umama; al-Hakim, al-Mustadrak 'ala al-Sahihayn; jämför al-Albani, Silsilat al-Ahadith al-Da'ifa, om kedjans svaghet)*

Sammanfattning av de huvuddrag som brukar lyftas fram

Tabellen nedan sammanfattar de kännetecken som klassisk sunnitisk litteratur vanligen kopplar till respektive term. Det rör sig om allmänna tendenser snarare än absoluta regler, eftersom enskilda profeters status i vissa fall diskuteras av lärda.

Mottar uppenbarelse (wahy)

Rasul: Ja. Nabi: Ja.

Uppdrag att aktivt förmedla ett budskap till ett folk

Rasul: Ja, ofta till ett folk som inte tagit emot vägledning eller som avvikit från den. Nabi: Inte nödvändigtvis – kan bekräfta/påminna om en lag som redan givits genom en tidigare rasul.

Ny skrift eller lag (shari'a)

Rasul: Ofta, t.ex. Tawrah, Injil, Zabur, Qur'an, Suhuf Ibrahim. Nabi: I regel ingen egen ny skrift; verkar inom en befintlig lags ram.

Möter ofta uttryckligt motstånd/förnekelse som central del av uppdraget

Rasul: Ja, ett återkommande drag i berättelserna om sändebuden. Nabi: Mindre framträdande i berättelserna, även om motstånd kan förekomma.

Relation till varandra

En rasul är enligt majoriteten alltid även en nabi. En nabi är inte nödvändigtvis en rasul.

Exempel: personer som räknas som rusul (sändebud)

Följande exempel räknas allmänt, enligt den vanliga förklaringen ovan, som rusul, eftersom de fick i uppdrag att förmedla ett särskilt budskap eller en skrift till ett folk:

- Nuh (Noa) – sändes till sitt folk med en tydlig kallelse till monoteism och varning om straff; hans folk förkastade budskapet, vilket ledde till floden. (*Koranen 7:59, 26:105–106; Ibn Kathir, Qisas al-Anbiya*)
- Ibrahim (Abraham) – mottog skrifter (Suhuf Ibrahim) och sändes till sitt folk med ett budskap som direkt utmanade deras avgudadyrkan. (*Koranen 87:19, 53:36–37; al-Qurtubi, tafsir till 22:52*)
- Musa (Mose) – sändes uttryckligen till Farao och Israels barn med ett klart uppdrag (“Gå till Farao”) och mottog en ny lag, Tawrah. (*Koranen 20:43–48, 7:144; Ibn Kathir, Tafsir, kommentar till 22:52*)
- Isa (Jesus) – sändes till Israels barn med evangeliet (al-Injil), vilket bekräftade och delvis kompletterade Toran. (*Koranen 3:48–50, 5:46; Ibn Kathir, Qisas al-Anbiya*)
- Muhammad – det sista och enligt traditionen mest omfattande sändebudet, sänd till hela mänskligheten med Koranen som slutgiltig skrift. (*Koranen 33:40, 7:158; Sahih al-Bukhari, Kitab al-Tafsir*)

Exempel: personer som ofta räknas som anbiya utan att (enligt vissa lärda) ha varit rusul

Det bör noteras att klassificeringen av enskilda profeter som “endast nabi” eller “även rasul” i vissa fall diskuteras mellan lärda, eftersom Koranen inte ger en fullständig och uttrycklig lista. De följande exemplen är sådana som ofta anförs i litteraturen som tillämpningar av principen, men de bör läsas med medvetenhet om att enskilda detaljer kan vara föremål för skilda uppfattningar. (*jämför al-Razi, Mafatih al-Ghayb, och al-Qurtubi, al-Jami’ li-Ahkam al-Qur’an, kommentarer till 22:52, där lärda redovisar olika tillämpningar*)

- Harun (Aron) – sändes som medhjälpare till sin bror Musa snarare än med ett eget, fristående budskap; han fick uppenbarelse och vägledning men verkade inom det uppdrag Musa redan hade fått.

(Koranen 19:53, 20:29–32; al-Qurtubi, tafsir till 22:52)

- Yusha' (Josua) och flera andra profeter bland Israels barn efter Musa – verkade enligt traditionen för att upprätthålla och påminna om den lag (Tawrah) som redan givits genom Musa, utan att de själva fick en ny skrift eller ett nytt fristående uppdrag till ett förnekande folk på samma sätt som en rasul. *(Koranen 5:44; Ibn Kathir, Tafsir, kommentar till 5:44)*
- Zakariya och Yahya – beskrivs i Koranen som mottagare av uppenbarelse, visdom och fromhet, och verkade inom ramen för Toran och templet i Jerusalem, snarare än att introducera ett nytt religiöst regelverk till ett folk som tidigare saknat vägledning. *(Koranen 19:12–15, 3:38–39; al-Razi, Mafatih al-Ghayb, kommentar till 19:12)*
- Idris – nämns i Koranen som en sannfärdig profet (nabi) som upphöjdes till en hög plats, utan att Koranen beskriver ett uppdrag att till ett specifikt förnekande folk förmedla en ny lag, vilket av flera kommentatorer tagits som exempel på en nabi i den mer begränsade betydelsen. *(Koranen 19:56–57; al-Qurtubi, tafsir till 19:56)*

En alternativ synvinkel: termerna som i stort sett synonyma

Vissa lärda har istället betonat att nabi och rasul i stor utsträckning används överlappande i Koranen, och att den ovan beskrivna åtskillnaden inte alltid kan upprätthållas konsekvent för varje enskild profet som nämns. Enligt detta synsätt är den viktigaste poängen inte den exakta tekniska definitionen, utan att alla profeter och sändebud delar det grundläggande uppdraget att kalla människor till tron på en enda Gud (tawhid), även om de skiljer sig i fråga om vilken specifik lag eller skrift de bär fram och vilket folk de var sända till. *(jämför al-Suyuti, al-Itqan fi 'Ulum al-Qur'an; Ibn Hajar al-'Asqalani, Fath al-Bari, diskussion kring termerna i samband med Sahih al-Bukhari)*

Sammanfattning

Inom sunnitisk tradition är den mest spridda förklaringen att en rasul (sändebud) är en person som, utöver att ta emot gudomlig uppenbarelse, även fått ett uttryckligt uppdrag att aktivt förmedla ett budskap – ofta i form av en ny skrift eller lag – till ett folk som behöver eller förkastar vägledningen, medan en nabi (profet) är en person som mottagit uppenbarelse men inte nödvändigtvis ett sådant fristående

förmedlingsuppdrag, och som ofta verkar inom ramen för en lag som redan givits genom en tidigare rasul. Enligt denna förklaring är varje rasul även en nabi, men inte varje nabi är en rasul. Oavsett denna tekniska distinktion är muslimer enligt Koranen ålagda att tro på samtliga profeter och sändebud som en del av trons grundpelare, utan att göra åtskillnad i fråga om deras sanningshalt, även om Gud gav dem olika rang och olika uppdrag. (*Koranen 2:285, 2:253, 4:163-165*)

Källförteckning

1. Koranen (al-Qur'an), särskilt 22:52, 19:51-58, 2:253, 2:285, 4:163-165, 7:144-158, 33:40.
2. Ibn Kathir, Ismail ibn Umar (d. 1373), Tafsir al-Qur'an al-'Azim, kommentarer till 22:52 och 5:44.
3. Ibn Kathir, Ismail ibn Umar (d. 1373), Qisas al-Anbiya (Berättelser om profeterna).
4. al-Qurtubi, Abu Abdullah Muhammad (d. 1273), al-Jami' li-Ahkam al-Qur'an, kommentarer till 22:52 och 19:56.
5. al-Razi, Fakhr al-Din (d. 1209), Mafatih al-Ghayb, kommentarer till 22:52 och 19:12.
6. al-Suyuti, Jalal al-Din (d. 1505), al-Itqan fi 'Ulum al-Qur'an.
7. Ibn Hajar al-'Asqalani (d. 1449), Fath al-Bari bi-Sharh Sahih al-Bukhari.
8. al-Bukhari, Muhammad ibn Ismail (d. 870), Sahih al-Bukhari, Kitab al-Tafsir.
9. Ibn Manzur (d. 1311), Lisan al-'Arab, uppslagsorden "n-b-" och "r-s-l".
10. Musnad Ahmad ibn Hanbal samt al-Hakim, al-Mustadrak 'ala al-Sahihayn (gällande hadithen om antalet profeter och sändebud, vars kedja diskuterats av bland andra al-Albani i Silsilat al-Ahadith al-Da'ifa).